

İSLÂM TARİHİNDEN YAPRAKLAR (21)

(...dünden devam)

Melâmetiyye iki kısımdır: İyi, sâlih melâmetîler; iyi niyetlerine rağmen bilgisizlikle dîne aykırı işler yapan câhiller. Birinciler, kimsenin kınamasına aldırmadan Allah'ın buyruklarını yerine getirir, Hakk'a dâvette kusur etmezler. İşte: "*Allah yolunda cihâdederler, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar*" âyeti bunları övmektedir. İkinciler ise hallerini gizlemek için şer'an haram veya mekrûh olan şeyleri yapar görünerek kınanmak, böylece nefislerini ezmek isterler.

Abdu'l-Kâhir es-Söhreverdî şöyle diyor: "Bazılarına göre melâ-metî o kimsedir ki hayrı göstermez, şerri gizlemez". Bunun anlamı şudur: Damarlarına kadar ihlâs ile dolan melâmetî, gerçek doğruluğa ermiştir, hiç kimsenin, halini ve amellerini görmesini istemez.

Onlar ihlâsta ihtisas sahibidirler (uzmandırlar). Hal ve amellerini gizlemekten zevk alırlar. Âsî, nasıl günahının fâş olmasından ürkerse bunlar da ibadetlerinin ve hallerinin görünmesinden öyle ürkerler. Ebû Ya'kub es-Sûsî şöyle demiş: "İhlâs ettiklerinin farkında olurlarsa, ihlâsları da ihlâsa muhtâcolur". Zû'n-Nûn da şöyle demiş: "Üç şey ihlâs alâmetidir: Kamunun övmesinin ve yermesinin bir olması; yapılan ibadetleri ve amelleri görmemek; ibâdeti ve eylemi âhirette sevâb almak kastıyla yapmamak."

d) Riyanın karşıtı İhlâstır.

Hulûs kökünden gelen *ihlâs* if'âl vezninde masdardır. Eylem ve ibâdetleri yalnız Allah'a özgü kılmak, başka düşüncelerden temizlemek demek olan *ihlâs*, tevhîd inancının özüdür. Bundan dolayı Allah'ın birliğini en güzel ve özlü biçimde anlatan "

Kul huvallahu ehad"

sûresine,

İhlâs

adı verilmiştir (Lisânu'l-'Arab).

İmam Kuşeyrî İhlâsı: "ibâdeti, başka bir amaçla değil, sırf Allah'a yaklaşmak, halkın övgü ve takdirini kazanma gibi herhangi bir maksatla değil, yalnız Allah için yapmaktır" şeklinde tanımlıyor. İhlâs "Eylemleri, yaratıkları düşünmekten temizlemektir" yahut ihlâs "Kişileri düşünmekten korunmaktır" biçimin-de de tanımlanabilir (Kuşeyrî, Risâle: 2/443).

İhlâs, sahibini gerçek takvâyâ götürür. Yüce Allah: *"Kendilerine, dini yalnız Allah'a hâlis kılarak O'na ibâdet etmeleri emredildi"*

(Beyyine: 5),

"Ben, dinimi

yalnız Allah'a hâlis kılarak O'na ibâdet ederim"

(Zümer: 14) "(Kurban edilen hayvanların)

Ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşmaz; sizin takvânız O'na ulaşır"

(Hac: 37)

Mutasavvıflara göre *ihlâs*, Allah için yapılan işlerde halkı aradan çıkarmak ve eylemleri sadece Allah için yapmaktır. Başka bir deyişle *ihlâs*, kulun oturmasını, kalkmasını, devinmesini, bütün hareket ve sükûnunu Allah için yapmasıdır.

İhlâsın temeli doğruluk(sıdk)tır. Sıdk ile ihlâs arasındaki ilişki, birincisinin asıl, ikincisinin dal olmasıdır. Sıdk eylemden önce de olur. Fakat ihlâs, eylemle birlikte.

(devamı yarın..)